

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. Сковороди

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ**

Випуск 9

Харків
2016

татарський, к. гостролистий, к. польовий, свидина кров'яна, бруслина європейська, бруслина бородавчаста, ясен високий, ліщина звичайна, осика.

Окремі види-інтродуценти не тільки успішно відновлюються, але й витісняють місцеві види рослин. За нашими дослідженнями таке поширення характерне для дикого винограду п'ятилисточкового, дубу червоного, ясеня зеленого, клена-явору, липи широколистої, клена ясенелистого. Історія інтродукції останнього почалась із двох невдач. Лише третя спроба його культивування в дендропарку була успішною, причому настільки, що саме звідси цей вид клену поширився по всій Україні і став небезпечним інвазивним бур'яном, видом-трансформером, який змінює місцеві фітоценози і представляє загрозу місцевому різноманіттю видів (Юхно, 2008).

Основною проблемою дендропарку є недостатність коштів для розвитку. Багато років поспіль науковці домагаються, щоб дендропарк Каразіних отримав статус національного, тоді його землі були б захищені, а штат співробітників і фінансування можна було б збільшити.

Коростельова Оксана

ФЛОРИСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГІДРОЛОГІЧНОГО ЗАКАЗНИКУ МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ «ЄФРЕМІВСЬКИЙ» ПЕРВОМАЙСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Науковий керівник – к.б.н., доцент Гончаренко Я.В.

Природно-заповідний фонд Харківської області складається з природних комплексів й об'єктів, які мають природоохоронну, наукову, рекреаційну й інші цінності. Їх виділяють з метою збереження природного різноманіття ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу.

Наші дослідження проводилися в гідрологічному заказнику місцевого значення «Єфремівський», який в 1998 році було споруджено в околицях с. Єфремівка Первомайського району Харківської області. Він займає площу у 28 га та призначений для збереження біоценозів на місці формування витоків річки Оріль. Район досліджень належить до теплої посушливої агрокліматичної зони, а у геоботанічному відношенні є степовою зоною із різнотравно-злаковою природною рослинністю та степовими чагарниками. Для проведення досліджень нами було використано загальноприйняті ботанічні та геоботанічні методи досліджень. Об'єктом досліджень є флора гідрологічного заказнику місцевого значення «Єфремівський». Предмет досліджень – еколого-біологічні особливості рослин.

Наші дослідження тривали протягом 2012-2015 рр. та було зареєстровано 59 видів рослин, що належать до 52 родів, 19 родин із домінуванням *Asteraceae* (28,8%). Вивчення біоморф за Х. Раункієром показало домінування гемікриптофітів (37,2%) та криптофітів (32,2%), що цілком відповідає розподілу клімаморф в умовах степу. Аналіз екологічних груп рослин показав переважання геліофітів (76,2 %) та мезофітів (45,7%). Наявність гігрофітів (6,7%) пояснюємо близькістю р. Оріль, яка дає можливість для розвитку цієї групи рослин. Аналіз господарського значення дослідженої флори свідчить про належність видів до різноманітних груп. Виявлено, що перше місце посідають бур'яни, до яких належить 32 види і це є свідченням про значне антропогенне навантаження. Незважаючи на режим заповідання тут щорічно випасають худобу і збираються лікарські рослини (*Urtica dioica* L., *Capsella bursa-pastoris* (L.), *Fragaria viridis* Duch., *Rumex acetosa* L., *Erigeron canadensis* L.). Геоботанічні дослідження, які охопили площу у 10 м², дозволили зробити певні висновки. Так, до видів домінантів належать *Agrimonia eupatoria* L. (ССП 9,7%), *Trifolium pratense* L. (8,4%), *Crinitaria villosa* (L.) Grossh. (7,6%), *Elytrigia repens* (L.) Nevski (7,2%), та біля водойми *Typha latifolia* L. (5,5%). Видами содомінантами

являються: *Centaurea scabiosa* L. (4,3%), *Artemisia vulgaris* L. (3,8%), *Achillea submillefolium* Klok. et Krytzka (3,6%), *Carex praecox* Schreb. (3,1%). Аналіз фенофаз показав, що види успішно проходять усі стадії розвитку (від вегетації до утворення насіння).

Левченко Яна

ЕКОЛОГО-БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕФІРООЛІЙНИХ РОСЛИН ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ОКОЛИЦІ М. БРЯНКИ

Науковий керівник – к.п.н., доцент Никитюк Л. В.

Незвичайно різноманітний світ рослин, що оточує нас. І всі ми прекрасно знаємо, що життя тварин і людей цілком залежить від нього. Рослинам ми так чи інакше, зобов'язані майже усім, чим користуємося в повсякденному житті. І тоді відразу ж утворився міцний зв'язок: людина залежить від рослин – рослини залежать від людини. Усі вони відносяться до різних родин, родів і видів. Ростуть вони в різних географічних зонах, але поєднує їх одне, неocenенна для нас, людей, якість – наявність олій.

Разом з першими зерновими культурами древній хлібороб сів сою, арахіс, соняшник, льон олійний, рицину, гірчицю, рапс, сафлор і кунжут. На території сучасних Англії й Іспанії, Голландії і Швейцарії, у Древньому Єгипті й Індії широко був розповсюджений олійний і волокнистий льон. У древній медицині застосовувалася касторова олія, одержуване з насінь рицини, а для висвітлення своїх домів люди використовували мигдальну і кунжутну олії. Безліч різних застосувань знайшли олійні рослини за свою історію, і в даний час вони займають важливе місце серед сільськогосподарських культур.

Наші дослідження проходили в Луганській області в околицях м. Брянки протягом 2014 – 2015рр. Місцевість розташована у південно-західній частині. Брянка знаходиться в південно-східній частині Донецького кряжу. Протяжність зі сходу на захід 9,7 км, з півночі на південь 6 км. Селища віддалені від міста на відстань від 3 до 20 км. Місто розташоване в різькоконтинентальній кліматичній зоні, з досить посушливим літом і холодною зимою, з нестійким сніговим покривом.

У ході дослідження виявлено, що систематичний склад флори м. Брянки Луганської області, представлений відділом Magnoliophyta, двома класами, 12 родинами, 30 родами та 40 видами, переважають представники Айстрових та Губоцвітих до яких належить 70%.

Результатам наших досліджень в роботі вчителя біології можна знайти найрізноманітніше застосування. Дослідивши ефіроолійні рослини, були вивчені зникаючі види рослин, які занесені до Червоної книги України такі як піретрум щитковий - *Purethrum corymbosum* (L.) Scop, чаполоч пахуча - *Hierochloe odorata* (L.) Beauv. Вчитель біології може ознайомити учнів з унікальною різноманітністю ефіроолійних рослин. Таким чином, зростає надія на збереження зникаючих видів.

Носаненко Олена

БІОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ОКОЛИЦЬ МІСТА СВІТЛОВДСЬК КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Науковий керівник – к.п.н., доцент Л.В. Никитюк

Фітотерапія – одна з найстародавніших наук, яка з'явилася шість тисяч років тому. Лікарські рослини в порівнянні з хімічними препаратами діють на організм м'якше, вони, як правило, не викликають алергії – специфічної реакції протесту. При цьому вони містять природні лікарські речовини і сполуки, які краще переносяться організмом.